

KRYŽIAUS KELIO APMAŠTYMAI PAGAL ARKIVYSKUPO TEOFILIAUS MATULIONIO GYVENIMĄ

IŽANGA

Šventasis apaštalas Paulius laiške Kolosiečiams liudija, jog džiaugiasi kentėjimais už kitus ir savo kūne papildo, ko dar trūksta Kristaus vargams, dėl jo kūno, kuris yra Bažnyčia (Plg. Kol 1,24). Kristaus, kaip Dievo Sūnaus kančia yra tobula ir išgananti žmogų, tačiau Bažnyčios slėpinyje mums leidžiama mistiniu būdu prisiliesti prie Jėzaus asmens susitinkant jo ir mūsų gyvenimams. Bažnyčios narių, kaip mistinio Kristaus Kūno narių kančia suvienijama su atperkamąja Jėzaus kančia, taip bendradarbiaujant atpirkimo slėpinyje. Taigi Jėzaus Kryžiaus kelias nėra tik Jo vieno kelias, Jo kelyje suvienijama daugybė kančios kelių. Apmąstykite šiandien Kristaus kančios kelią drauge žvelgdami į Dievo tarno arkivyskupo Teofiliaus Matulionio kentėjimų odisėjas. Pasimokykite iš šio Dievo vyro tvirtybės sunkumuose ir begalinio pasitikėjimo Viešpaties valia. Eidami šį maldos apmąstymų ir atgailos kelią, pasimelskite, kad išliktume tvirti, kad nepalūžtume, kad gyventume tiesioje. Kryžius žmogų gali sužlugdyti, kryžius gali vesti į aukštumas, kad eitume į aukštumas – turime eiti drauge su Jėzumi, ir tais, kurie sekė paskui jį. „Per crucem – ad astram“, per Kryžių į žvaigždes. Pasimelskite taip pat prašydami, kad Dievo tarnas ir tikėjimo kankinys arkivyskupas Teofilius būtų paskelbtas šventuoju.

I stotis VIEŠPATS JĖZUS KRISTUS NUTEISIAMAS MIRTI

Teismas – sunki žmogaus gyvenimo patirtis. Teismas slegia, ir kaltuosius, ir neteisingai apkaltintuosius. Bažnyčios kelyje pildosi Jėzaus pažadas, jog Jo sekėjai bus tąsomi po teismus ir jiems reikės liudyti. Teismų ir daugybės varginančių naktinių tardymų neišvengė ir arkivyskupas Teofilius Matulionis. Jo garbinga laikysena teismuose liudija, jog jis žinojo, kad tiesa yra Kristus ir tos tiesos jokie žmonių teismai negali paneigti. Įdomu, kad Vilniuje KGB rūmuose kalėjęs vyskupas Teofilius į tardymus eidavo su sutana ir kamža, taip kaip prie altoriaus, nes kančia yra žmogų pašventinantis sakramentas. Ganytojas Kristaus tiesos neišsižadėjo, visuomet jos tvirtai laikėsi, ir grasinimų, ir pataikavimų bandymuose. Tačiau, kaip ir Jėzus Piloto teisme, arkivyskupas nesipriešindamas priimdavo žmogaus teismo klaidingus sprendimus, nes jie, ir būdami klaidingi, suteikia galimybę liudyti Dievo tiesą ir vykdyti Jo valią.

II stotis VIEŠPATS JĖZUS PAIMA NEŠTI KRYŽIŲ

Kryžiaus našta apkabinusio Jėzaus tarnas arkivyskupas Teofilius Matulionis mums tampa pavyzdžiu, kaip reikia nebijoti priimti išbandymų kryžių. 1944 metais karo frontui priartėjus prie Lietuvos, vyskupas Teofilius duoda nurodymus Kaišiadorių vyskupijos kunigams prašydamas juos likti su savo žmonėmis. Tų pačių metų liepos mėnesį bombarduojant Kaišiadorių miestą, vyskupas niekur nesitraukė nuo savo katedros, o frontui visiškai priartėjus prie Kaišiadorių buvo stengiamasi bombomis apmėtyti vyskupo rūmus, tačiau ir tuomet jis liko juose. Ganytojas su artimiausiais pagalbininkais nakčia įsikūręs rūsyje, aidint sprogmenų bei dūžtančių langų stiklų dundesiui, kalbėjo rožančiaus maldą. 1957 metais, pasklidus gandui, kad tris kartus kalintas ir 84-ių metų sulaukęs vyskupas Teofilius vėl gali būti pasodintas į kalėjimą, reaguodamas į tai vyskupas pareiškė: „Jei man einant pro krūmus, iš jų kas netikėtai iššokęs suriktų ū-ū, gal ir išsigąščiau... Bet kad mane gali vėl suimti ir į kalėjimą pasodinti, tai manęs nei kiek negąsdina“. Mylinčiam Dievą viskas išeina į gerą!

III stotis VIEŠPATS JĖZUS PARPUOLA PO KRYŽIUMI PIRMĄ KARTĄ

Visame Kristaus kančios kelyje sutiksime tris parpuolimus po kryžiaus medžio našta, po mūsų nuodėmių svoriu. Parpuolimas po kryžiumi tarsi sujungia, suriša visas 14 stočių. Arkivyskupo Teofiliaus Matulionio gyvenime buvo dar viena savotiška jungtis, sujungusi visą jo tarnystės Bažnyčioje laikotarpį – tai tris kartus pasikartoję įkalinimai įvairiuose Sovietų kalėjimuose. Sunki kryžiaus našta prislėgė Jėzaus kūną parklupdydama ant žemės, tačiau jis neliko ten, kėlėsi ir ėjo toliau. Dievo pagalbos dėka ir Teofilius Matulionis po visų trijų įkalinimų vis grįždavo pas savo ganomuosius tęsti Ganytojo tarnystės Bažnyčioje. Pirmąjį kartą į kalėjimą kunigas Teofilius Matulionis pateko 1923 metais kovo mėnesį drauge su kitais Peterburgo kunigais bei vyskupu. Suimtieji buvo kaltinami už neleistiną vaikų mokymą tikėjimo tiesų bei, kad paskelbus bažnytinių turtų bei žemių nacionalizavimą nebuvo pasirašyti savanoriški atidavimo aktai, tuo pateisinant pagrobimą. Bausmę kunigas Teofilius atliko Maskvos Sokolnikų kalėjime. 1925 metais vasario mėnesį, išbuvęs Maskvos kalėjimuose dvejus metus ir penkiolika dienų, atgavęs laisvę, sugrįžo į savo pastoracinio darbo vietą – Peterburgo Švč. Jėzaus Širdies bažnyčią darbininkų kvartale. Nors, ir galėjo kunigas Teofilius laisvai išvykti iš krikščionis persekiojančios Rusijos, tačiau to nedarė – liko su savo parapijiečiais.

IV stotis VIEŠPATS JĖZUS SUSITINKA SAVO MOTINĄ

Jėzui žengiant kančios keliu teko patirti pašaipas, stumdymus, grubumą. Šioje smurto ir neteisybės tamsoje nušvinta Motinos Marijos užuojauta ir tyli meilės žvilgsnio pagalba. Arkivyskupui Teofiliumi teko kalėti su nusikaltėliais, klausytis bjauriausių keiksmažodžių ir pažeminimų, tačiau ir pačioje tamsiausioje kameroje būdamas jis atrasdavo šviesų meilės žvilgsnį ateinantį į jo sielą šaukiantis Marijos vardo. Nors niekada kalėjimuose nebuvo duonos per daug, Ganytojas iš duonos lipdė rožančių, tikėdamas Išganytojo žodžiais, jog žmogus gyvas ne vien duona. Kenčiančiam dėl tikėjimo kaliniui buvo daug svarbiau atrasti kančios prasmę vienijantis su Nukryžiuotuoju bei Jo Motina, nei numalšinti kūnišką maisto poreikį. Pirmiau dvasia, paskui kūnas – koks nuostabus principas, kuriuo vadovavosi šventieji ir, kuriam esame pašaukti mes. Tai išgirstas ir įgyvendintas Kristaus raginimas: „Pirmiausia ieškokite Dievo Karalystės ir jo teismo, o visa tai bus jums pridėta“ (Mt 6, 33).

V stotis SIMONAS KIRĖNIETIS PADEDA VIEŠPAČIUI JĖZUI NEŠTI KRYŽIŲ

Marija dalyvauja šiame kelyje savo širdies kančiomis, Simonas Kirėnietis – rankų stiprybe. Tiek vienas, tiek kitas įkūnija Bažnyčios paveikslą, kurios nariai mistiniu būdu dalyvauja Kristaus atperkamojoje kančioje savo kentėjimais ir gerais darbais. Dievo tarnas Teofilius Matulionis mums pavydžiu tampa ne tik savo tvirtumu kentėjimuose, bet ir meilės darbų daryme. Negalėjo arkivyskupas padėti kitiems savo fizine jėga, nes buvo lagerių išsekintas ir silpnos sveikatos, negalėjo padėti ir medžiaginėmis gėrybėmis, nes gyvenime neturėjo pastovios gyvenamosios vietos. Meilės darbai, kuriuos jis darė buvo paprasti, bet reikalingi: išmintingi pamokymai, vaišingumas, padaršinimas išbandymų valandomis, rūpesčio kupini laišakai artimiesiems, kova su girtavimu. Lageryje gavęs maisto siuntinių arkivyskupas dalindavosi su kitais likimo broliais, o tuos kam sunku buvo pakelti nelaisvės ir kankinimų našta – guosdavo ir stiprindavo žodžiais bei malda. Ne vienas buvęs kalinys liudijo, kad jam stiprybės lageryje teikė tvirta Teofiliaus Matulionio laikysena išbandymuose bei padaršinantys žodžiai.

VI stotis VERONIKA NUŠLUOSTO VIEŠPAČIUI JĖZUI VEIDA

Drąsi moteris Veronika prisiartina prie iškankinto Jėzaus ir nušluosto jam veidą, savo maža auka palengvindama jo sunkią Kryžiaus kelionę. Nuvalydama dulkėmis, krauju ir prakaitu apneštą Išganytojo veidą, ji atidengia Dievo meilės ikoną. Mes turime būti dėkingi už tokią pačią arkivyskupo Teofiliaus Matulionio drąsą, kuri atidengė melo šydą ir išryškino kas tarnauja tiesai ir kas skendėja prievartoje ir mele. Daugelį žmonių suklaidinęs propagandinis melas, jog okupantų valdžia gina darbininkus ir skelbia laisvės, lygybės ir brolybės idėjas, buvo atidengtas Bažnyčios Ganytojų, kurie nebijodami pasipriešino sovietų apgalei. Arkivyskupo drąsa nuplėšė avies kailį nuo žiaurumu alsuojančio vilko. Ir atvirksčiai, kartą jo geras žodis atidengė jautrią izoliatoriaus tardytojo širdį. Arkivyskupas pasakojo: „Patekau vienam iš griežčiausių tardytojų. Tardoma buvo naktimis ir ilgai. Tardytojas – gan griežtas, bet aš neturėjau ko slėpti nei jam ką naudingo pasakyti. Taip prabėgo daug naktų. Vieną kartą užsiminiau, kad dėl manęs jie turi tiek vargti... Matyt, tas pasakymas buvo toks paprastas ir kartu nuoširdus, kad pataikė į to žmogaus kietą širdį. Kitą naktį jis išsiėmė iš portfelio sumuštinį ir man duodamas pasakė: – Užkąsk! Juk dažnai esi alkanas! Tais laikais, – toliau pasakoja arkivyskupas, ne tik kaliniai, bet ir miesto gyventojai badavo. Tas tardytojo gestas sugraudino mane iki ašarų ir yra vienas jautriausių mano išgyvenimų... Visi moka jausti, tik reikia paliesti atitinkamą stygą...“

VII stotis VIEŠPATS JĖZUS KRISTUS PARPUOLA PO KRYŽIUMI ANTRĄ KARTĄ

Šioje stotyje prisiminkime antrąjį Dievo tarno arkivyskupo Matulionio įkalinimą 1929-1933 metais. Tada Rusijoje nuteisti žmogų nereikėjo jokių nusikaltimo įrodymų, pakako to, kad esi kunigas ir atsisakai tapti saugumiečių bendradarbiu. Metus iškentėjęs sunkiausių tardymus Leningrado kalėjime, vyskupas be teismo buvo tremiamas į Solovkų salas Baltojoje jūroje 10 metų. Du mėnesius kalinių grupė vargingai keliavo į bausmės vietą. Kunigai buvo apgyvendinti atskirame barake, vyskupui Teofiliumi teko būti kunigų bendruomenės ūkvedžiu, dalindavo gautus maisto siuntinius. Lagerio valdžiai aptikus, kad yra susidariusi kunigų komuna-bendrija, Teofiliumis vėl buvo išsiųstas į Leningrado kalėjimą tardymams, o iš ten, į baudžiamąjį izoliatorių prie Ladogos ežero sunkiems miško darbams drauge su kriminaliniais nusikaltėliais. Paklauskime paties vyskupo Teofiliaus pasakojimo. „Niekados tų dienų nepamiršiu. Su kalinio uniforma, vyžotom kojom, per pečius persimetę virvę vilkdavome rogėmis malkas. Daugiausia man teko dirbti prie miško darbų. Mes turėjome parūpinti rąstų naujai tiesiamam keliui. Kai kada per šakas ir akmenis iš miško į kelią šimtą ir daugiau metrų ant savo pečių išnešdavom po dvylika kubinių metrų malkų. Dirbdavome nuo 6-7 val. ryto iki vakaro. Jei padarysi, kiek užduota, vakare gausi duonos, o jei neįstengsi – liksi visiškai alkanas... Nešami medžiai nutrindavo nugarą, pečius... Vėliau teko vandens atneštus rąstus vilkti iš jūros į krantą, o išvilkus, susikinkius keliems į vežimą, tempti du tris kilometrus. Nuo to pasidariau invalidas“ – pasakojo arkivyskupas. Kai 1933 m. Lietuvos vyriausybė susitarė su sovietais dėl kalinių paleidimo mainais į komunistus įkalintus Lietuvoje, vyskupas Teofiliumis nesiveržė grįžti į Lietuvą, nors buvo ir išsiilgęs Tėvynės, visa širdimi jis troško pasilikti Rusijoje ir tęsti apaštalavimą tarp Rusijos katalikų, tačiau pasilikti negalėjo. Teofiliumi ir grupei kunigų atvykus į Rygos traukinių stotį, juos pasitiko vietos vyskupas, priėjęs prie Teofiliaus Matulionio jis uždėjo ant jo galvos violetinę vyskupo kepurę-pijusę. Būdamas lageryje su kitais kunigais, nei savo žodžiais, nei veiksmais Teofiliumis neparodė, kad jis yra vyskupas – troško būti lygus su visais.

VIII stotis VIEŠPATS JĖZUS RAMINA VERKIANČIAS JERUZALĖS MOTERIS

Kelyje į Golgotą Jėzų pasitinka būrys raudančių Jeruzalės moterų, kurios troško apverkti jo kančią, nors jų pačių artimieji troško Jėzaus mirties. Viešpats nuramino moteris, liepdamas verkti ne jo, bet savęs ir savo vaikų. Daug kančios ir pažeminimų iškentėjęs arkivyskupas Teofiliumis Matulionis nemėgo verkšlenimų, skundų apie savo sunkią dalį. Niekas nėra girdėjęs, kad jis būtų žeminęs,

burnojęs prieš savo kankintojus. Nė vieno blogo žodžio nėra pasakęs apie tuos, kurie jam suteikė tiek kančios. Kai grįžęs iš Solovkų lagerio vyskupas pusantrų metų viešėjo Jungtinėse Amerikos valstijose, žmonės apstulbę klausydavosi jo pasakojimų apie patirtas kančias, tačiau juos labiausiai stebino ne patirtų žiaurumų išgyvenimas, bet pasakotojo širdies ramybė ir meilė persekiotojams. Ir mums, dažnai kamuojamiems abejonių ir varginančių klausimų dėl savo gyvenimo, dėl ateities, dėl sveikatos, dėl pragyvenimo – paguodos žodžius ištartų arkivyskupas Matulionis, taip dažnai mėgęs kartoti: Nebijok, pasitikėk Dievu, tebūna Dievo valia! Jei Dievas norės, mes visur išliksime gyvi!

IX stotis VIEŠPATS JĖZUS PARPUOLA PO KRYŽIUMI TREČIAJĄ KARTĄ

Garbindami Viešpatį už jo skaudžią kančią prislėgus jį sunkiam kryžiaus medžiui trečiąjį kartą, prisiminkime jo ištikimojo tarno arkivyskupo Teofiliaus Matulionio trečiąjį įkalinimą sovietų lageriuose 1946-1956 metais. Po II pasaulinio karo bolševikams okupavus Lietuvą, arkivyskupas Teofilius Matulionis atvirai prieštaravo jų vykdomai politikai Katalikų tikėjimo atžvilgiu. Savo laiškuose to meto komunistų lyderiams Ganytojas nenuolaidžiaudamas išdėstė Bažnyčios nuostatą dėl tikybės mokymo mokykloje, dėl neleistino valdžios kišimosi į Bažnyčios vidaus reikalus, dėl priverstinio jaunimo stojimo į pionierių ir komjaunimo organizacijas. Suėmė arkivyskupą 1946 m. ir beveik ištisus metus pralaidė tardydami KGB rūmuose Vilniuje. 1947 m. lapkričio mėn., būdamas 74 metų amžiaus, Teofilius Matulionis po varginančios kelionės atvyko į Oršos kalinių paskirstymo punktą. Ten išbuvęs penkis mėnesius pateko į griežtumu pagarsėjusį Vladimiro kalėjimą, iš kurio daugelis gyvi negrįždavo. Tiesa, Oršos punkte, pro kurį praeidavo tūkstančiai kalinių, net praėjus 5 metams po vyskupo buvimo ten, vietiniai darbuotojai, išgirdę Lietuvos vardą, su didžiule pagarba atsimindavo Matulionio pavardę, kuris, anot jų, buvo nepaprasta asmenybė, visų gerbiamas, dalindavosi su kitais ką turėdavo. Vladimiro kalėjime arkivyskupas taip nusilpo, kad net nepajėgė vienas paeiti. Jis rašė: nuo [1953 m.] lapkričio mėnesio atsiguliuoju į ligoninę, kur pilna žodžio prasme išgulėjau patale iki 1954 m. gegužės mėnesio: išsiderino širdis, ištino visas kūnas, kankino nemiga, netekau apetito: žodžiu, jaučiausi labai blogai; gydytojai ir aš praradome viltį, kad pasveiksiu...“. Ir nors jau buvo atlikęs visą paskirtą 7 metų bausmę – jam neleido grįžti į Tėvynę – buvo išvežtas į invalidų namus Potmoje, Mordovijos regione. Ten būdamas vyskupas stebuklingai sustiprėjo, rašė daug laiškų, netgi vykdė Ganytojo tarnystę, ir po dviejų metų sugrįžo į Lietuvą.

X stotis VIEŠPAČIUI JĖZUI NUPLĖŠIA DRABUŽIUS

Drabužiai – svarbi mūsų gyvenimo dalis. Drabužiais išreiškiame savo nuotaikas, parodome kuo esame visuomenėje. Arkivyskupui Teofilui Matulioniiui gyvenime, dažnai, ne savo noru, teko dėtis labai skirtingus drabužius: gimnazisto uniformą, kunigo, vyskupo sutanas, lagerininko šimtasiūles. Kokiais drabužiais bevilkėjo jis išlikdavo žmogumi, išlikdavo dvasiškiu, nes ir po vyskupo purpuru, ir po kalinio uniforma buvo apsivilkęs Kristumi, kuris padėjo jam būti tikru žmogumi ir ištikimu Bažnyčios tarnu. Tai paliudija ir arkivyskupo kalbėsena. Nors jis daug metų negyveno Lietuvoje, mokėjo rusų, latvių, lenkų, lotynų kalbas, tačiau jo kalboje stipriai jautėsi gimtojo krašto aukštaičių tarmė bei savitas jumorio jausmas. Per gyvenimą arkivyskupas taip pat pakeitė daugybę gyvenamųjų vietų: gimtasis Kudoriškis, Purviniškės, Daugpilis, Peterburgas, Varaklianai, Bikava, šv. Kotrynos parapija Peterburge, Maskvos kalėjimas, Jėzaus Širdies parapija Peterburge, Solovkų lageris, Ladogos izoliatorius, Kaunas, Kaišiadorys, Vilniaus KGB rūmai, Orša, Vladimiro kalėjimas, Potmos invalidų namai, Birštonas, Šeduva, kol galiausiai jo žemiškas kūnas atgulė Kaišiadorių katedros kriptoje. Tačiau niekada jis nesijautė, kad yra benamis, niekam nereikalingas, nes tikinčiam žmogui Dievas sutinkamas visur, todėl namais gali tapti ir juodžiausia kalėjimo kamera. „Kai pamanai, – rašo arkivyskupas laiške iš Potmos invalidų namų, koks geras ir gailėstingas yra Viešpats: savuosius suranda miškuose, tundrose, vidurnaktį. Širdingai dėkui Jam! Gerai sutvarkė apvaizda, kad ir mus brolius kunigus atsiuntė ten, kur tikintieji. Kur avys, ten ir ganytojai!“ Visur kur jis buvo, buvo Kristaus surastas, kad skelbtų Gerąją Naujieną ir stiprintų kitus.

XI stotis VIEŠPATĮ JĖZŪ KALA PRIE KRYŽIAUS

Ištisia Dievo Sūnus savo rankas ir kojas, kad jos būtų perkaltos vinimis. Savo kūną kaip auką atnašauja Dievui ant Kryžiaus altoriaus už viso pasaulio nuodėmės. Arkivyskupas Teofilus Matulionis jungiasi su Kristumi atnašaudamas savo vargus. „Ačiū Dievui, – rašė tremtyje vyskupas, susidarė aplinkybės, ir aš į pabaigą aštuntų metų atnašauju savo vargus“. Savo gyvenimą kaip auką įprasminti jam padėjo Šventųjų Mišių aukos šventimas – mistinis dalyvavimas Jėzaus Kristaus aukoje. Nuo pirmųjų kunigystės dienų jis šv. Mišias aukodavo susikaupęs, pamaldžiai, niekada neskubėdavo, siekė, kad liturginiai rūbai ir indai būtų gražiai prižiūrėti. Prieš šv. Mišias ir po jų atlikdavo mąstymo maldą, kiekvieną savaitę stengdavosi eiti išpažinties. Šventąsias Mišias arkivyskupas aukojo ne tik katedrose, Jeruzalėje prie Kristaus kapo, bet taip pat ir lageriuose. Birštono sakraliniame muziejuje saugoma arkivyskupo paties ranka kruopščiai surašyta šv. Mišių maldų knygutė, liturginiai reikmenys, kuriuos jis veždavosi į tremties vietą, kad ten galėtų švęsti Eucharistiją. Solovkų lageryje Teofiliaus Matulionio rūpesčiu buvo aukojamos šv. Mišios. Jos buvo atnašaujamos palėpėje nuo 1 val. iki 5 val. ryto. Vienas iš kunigų budėjo žemai, kad galėtų perspėti celebruojantį, jei užeitų patikrinti sargybiniai. Paprastai atnašaudavo šventąją Auką iš karto trys kunigai, dažnai dėl vietos stokos tik atsiklaupę. Dėl atsargumo ir liturginių drabužių stokos buvo naudojama tiktai stula. Vietoj altoriaus – paprasta dėžutė arba lagaminas, apdengtas švairiu užtiesalu. Mažas relikvinis kryželis. Degantis žvakigalis buvo visa šviesa. Išskyrus vieną tikrą kieliką su patena ir mišiolėlį, kitus reikmenis pasigamindavo patys kunigai... Teofilus Matulionis buvo žmogus, kuriame Dievo galybė besireikšdama kančios tėkmėje, jį dievino, skautino ir vedė į krikščioniškąją pilnatvę.

XII stotis VIEŠPATS JĖZUS KRISTUS NUKRYŽIUOTAS MIRŠTA

Garbindami Viešpatį už jo išganingąją mirtį, prisiminkime ir jo ištikimojo tarno arkivyskupo Teofiliaus Matulionio paskutiniąsias dienas šioje žemėje. 1957 m. Kalėdų naktį, Birštono klebonijoje, slaptai pašventinęs vyskupu Vincentą Sladkevičių, būsimąjį kardinolą, arkivyskupas užsitraukė didelę valdžios nemalonę ir 1958 m. spalio mėn. prievarta išvežtas į Šeduvą altarista. Šeduvoje buvo sekamas kiekvienas jo žingsnis, name buvo įmontuota pasiklausymo aparatūra. 1962 m. rugpjūčio 17 d., arkivyskupo namuose buvo daroma krata. Prieš kratą atėjo nepažįstama medicinos sesuo ir suleido jam, kaip ji sakė, „vitaminus“, kad būtų ramus kratos metu. Po šios injekcijos ir kratos arkivyskupo savijauta ėmė sparčiai blogėti ir po trijų dienų jo žemiškoji gyvybė užgeso Šeduvoje, 1962 metais, rugpjūčio 20 d., pirmadienį, apie vidurdienį. Manoma, kad arkivyskupas buvo nunuodytas. Dieną prieš mirtį, kad ir silpnai jausdamasis, jis atlaikė šv. Mišias, netgi trumpai pasivaikščiojo. Mirties dieną jau nebepakilo iš lovos, tačiau atėjusio jo aplankyti vietos klebono paprašė garsiai skaityti brevijoriaus maldas, kurias jis iš paskos kartojo. Staiga dingus sąmonei, susirinkę artimieji meldėsi degindami grabnyčių žvakę. Mirė dievobaimingai sudėjęs rankas. Tėve, į Tavo rankas atiduodu savo dvasią!

XIII stotis VIEŠPATĮ JĖZŪ NUIMA NUO KRYŽIAUS

Štai akimirka kryžiaus kelyje kai atrodo, kad nebelieka vilties. Jau tikrai Nukryžiuotasis nenužengs nuo kryžiaus, jau tikrai dangaus angelai neparblokš tų, kurie pervėrė jo rankas ir kojas, perdūrė širdį. Atrodo, kad su Jėzaus mirtimi viskas baigėsi: mokiniai pabėgę, jis pats nebegyvas, liūdesys apėmęs jo ištikimiausius žmones. Arkivyskupo mirties dieną panašios nuotaikos galėjo apimti ne viena jo bendražygį: Lietuvoje sovietų okupacija buvo pilnai įsitvirtinusi, Rusijoje misijos buvo neįmanomos, valdžios atstovai nepripažino jo konsekruoto vyskupo-įpėdinio, ateizmo ideologija skverbėsi į žmonių gyvenimus. Teofiliaus Matulionio pavyzdys pamoko mus aukotis ir tada, kai nesimato apčiuopiamo rezultato. Jis gyveno, kentėjo ir mirė nesulaukęs Tėvynės ir tikėjimo laisvės,

tačiau nenuleido rankų, nes svarbūs yra ne laimėjimai, o ištikimybė tam, kam esi pašauktas. Jėzų nuėmus nuo kryžiaus, tą tamsiąją tikėjimo naktį, vilties ir meilės ženklas yra Marijos rankos – su meile priglaudusios nukankinto Sūnaus kūną. Šią tamsiąją naktį tikėjimas Jėzumi liko išsaugotas Marijos širdyje. Kokia laimė, jei žmogus patekęs į neviltį pajunta, kad jis yra Marijos rankose, jos palaikomas, jos saugomas. Teofilus Matulionis visą gyvenimą jautė šias rankas, todėl išliko ramus sunkumų akivaizdoje. 1929 m. saugumo darbuotojai Leningrade pakvietė jį užteiti į įstaigą. Visą dieną pralaukę, vakare vienas saugumo valdininkas jam iškilmingai pareiškė: – TSRS vardu skelbiu, kad Tamsta esi areštuojamas! – Spasibo! (dėkoju!), atsakė suimtasis. Kareivis nuvedė vyskupą į atskirą kambarį ir įleidęs liepė palaukti. Kambaryje buvo sofa. Suimtasis ant jos nuvirto ir greitai užmigo... Atėjęs valdininkas ir, pamatęs ant sofos išsitiesusį kalinį, nustebo ir sumišo. Parodydamas nepasitenkinimą, jis tik pasakė: – Kas tai? Tamsta miegi?! Kiek mūsų gyvenime nemigo naktų, kiek pagadintų nervų, kai patys viską sukrauname sau, patys norime valdyti savo ir, net kitų gyvenimus – ir, atsisakome Dievo pagalbos. Būkime ramūs, mes esame geros Dievo ir Marijos rankose!

XIV stotis VIEŠPATĮ JĖZŲ LAIDOJA

Garbindami Viešpatį, kurio išniekintą Kūną į kapą įdėjo, prisiminkime jo ištikimo tarno arkivyskupo Teofiliaus Matulionio laidotuves. Net ir miręs kovotojas lieka kovotoju. Net ir mirusio arkivyskupo bijojo tamsiosios sovietų šmėklos. Laidotuvių dieną buvo uždrausta skambinti Kaišiadorių katedros varpais, leido sakyti tik vieną valdžios cenzūruotą pamokslą, nepranešė apie jo mirtį jokios žiniasklaidos priemonės. Laidotuvėse dalyvavo vyskupai tremtiniai Vincentas Sladkevičius ir Julijonas Steponavičius, apie 20 kunigų bei minia tikinčiųjų. Palaidotas arkivyskupas Kaišiadorių katedros kriptoje šalia vyskupo Juozapo Kuktos. Laidotuvės vyko 1962 m. rugpjūčio 23 d. Simboliška, bet laidotuvių dieną okupantų nutildyti gedulo varpai, suskambėjo lygiai po 27 metų, 1989 m. rugpjūčio 23-ją, kaip laisvės varpų dūžiai sudaužę priespaudos sienas Baltijos kelyje. Arkivyskupas Teofilus Matulionis iškentėtais vargais dėl Tėvynės ir tikėjimo laisvės dalyvavo Baltijos kelio stebukle. PABAIGA Perėjome kelią, kuris vedė iš žemumų į aukštumas. „Per crucem – ad astra“, per Kryžių į žvaigždes. Tokį vyskupiškąjį šūkį pranašiskai pasirinko Teofilus Matulionis. Kryžius iškelia mus į dvasines aukštybes. Kryžius veda mus link žvaigždžių, tų žvaigždžių į kurias žiūrėdamas Abraomas pamatė savo tikėjimo palikuonis per visas pasaulio kartas. Melskime Dievą, kad arkivyskupo Teofiliaus gyvenimas būtų ryški tikėjimo žvaigždė visuotinėje Bažnyčioje ir mums nuolankiai maldaujant, jis būtų paskelbtas šventuoju. Amen.

Kryžiaus kelio stočių apmąstymo autorius – kun. Marius Talutis, 2009 m.